

Järn**Hur får man i sig järn?**

Järn finns främst i inälv- och blodmat som lever och blodpudding. Det finns även i kött, fisk, ägg och vegetabiliska livsmedel som till exempel fullkornsprodukter, spenat, nötter och baljväxter.

Järntoppen (ett urval av järnrika livsmedel, tillagad mängd)

	<u>Järn (mg)</u>	<u>Energi (kcal)</u>
1. Paltbröd (150 g)	39	430
2. Blodpudding 13% (150 g)	29	312
3. Kycklinglever (125 g)	15	155
4. Leverbiff (125 g)	5,8	280
5. Nötköttsbiff (125 g)	5,3	250
6. Linser, kokta (150 g)	4,8	190
7. Vegetarisk sojaprotein, ex quorn (125 g)	4,5	210
8. Sojabönor, kokta (150 g)	4,1	192
9. Oumph (125 g)	4,1	102
10. Cashewnötter naturella, 1 dl	3,0	360
11. Nötfärs (125 g)	2,9	280
12. Leverpastej 14 %, 3 skivor (30 g)	2,6	52
13. Falafel (150 g)	2,3	235
14. Spenat, färsk (100 g)	2,1	24
15. Tonfisk (125 g)	1,6	132
16. Mangold, färsk (100 g)	1,4	16
17. Havregrynsgrot (230 g)	1,4	110
18. Kikärter, kokta (80 g)	1,4	106
19. Gröna ärtor, kokta (100 g)	1,3	69
20. Tofu, sojabönsost, 1 dl (65 g)	1,2	48
21. Sesamfrö, torkade med skal, 1 msk (8 g)	1,2	50
22. Bröd, pumernickel, 1 skiva (33 g)	1,0	73
23. Ägg, kokt, 1 st (50 g)	0,8	68
24. Rågbröd, 1 skiva (35 g)	0,7	85
25. Sojabönsgröddar, 1 dl (35 g)	0,7	51
26. Persika/nectarin, 1 st	0,5	56
27. Torkad aprikos, 1 st	0,4	17

Järnupptaget i förbättras av vitamin C, fisk och kött. Det är framförallt upptaget av järnet i vegetabiliska livsmedel som ökar med hjälp av dessa livsmedel. Ät med fördel alltid grönsaker till måltiderna och gärna en frukt som efterrätt.

Järnupptaget hämmas av polyfenoler som finns i te, kaffe och vin samt fytinsyra som finns i fullkornprodukter men även stora mängder kalcium i samband med intag av järnrika livsmedel. Kalcium finns bla i mejeriprodukter. Spara därför mjölken, kaffet eller te till mellan måltiderna.

En person med järnbrist tar upp mer järn från maten än en person med fyllda järndepåer. Järntillgängligheten är speciellt viktig under perioder där järndepåerna byggs upp, till exempel hos spädbarn.

Järnbehov

Spädbarn och barn under 5 år	8 milligram
Barn 6-9 år	9 milligram
Barn 10-13 år	11 milligram
Pojkar 14-17 år	11 milligram
Kvinnor i fertil ålder	15 milligram
Övriga vuxna	9 milligram

Järnbrist

Brist på järn kan uppstå om det järn man får genom maten inte räcker till för att ersätta det som kroppen förlorar och förbrukar. Om järnförråden töms får man så småningom blodbrist, så kallad järnbristanemi. Det finns då inte längre tillräckligt med järn för att bilda hemoglobin som binder syra i blodet.

Typiska symtom vid blodbrist är att man blir blek, trött, andfådd och får nedsatt immunförsvar. Järnbrist och järnbristanemi drabbar oftare gravida kvinnor, tonåringar eller kvinnor som förlorar mycket järn på grund av stora menstruationsblödningar.